

УДК 338:330:314

Хомин О.Й., к.е.н., доцент (oksana_kh@bk.ru) ©

Львівський державний університет внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК – ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПОКРАЩЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

У статті подано характеристику сучасного економічного стану держави. Звернуто увагу, на те, що негаразди в економіці стали чи не основними причинами у зниженні кількісних і якісних характеристик населення. Демографічні негативні тенденції об'єктивно можна вирішити завдяки інноваціям на шляху до сталого розвитку. Зазначено, що на формування інноваційного розвитку впливають внутрішні і зовнішні фактори. Визначено, що подолання катастрофічної ситуації на шляху до сталого розвитку можливе при умові забезпечення ефективного управління на державному, регіональному та локальному рівнях.

Ключові слова: інноваційний розвиток, сталий розвиток, демографічні показники, стратегічні пріоритети, стан катастрофи, управління.

Постановка проблеми. Ефективний розвиток економіки базується на інноваційній та інвестиційній діяльності. В економіці держави інноваційні процеси і до сьогоднішнього дня не набули вагомих масштабів. Стан катастрофи у системі безпеки держави потрібно охарактеризувати як той, в якому невелика кількість підприємств, що впроваджують інновації «становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках» [1].

Велика кількість підприємств не зацікавлені у проведенні фінансування наукових досліджень. Такому стану справ передував брак коштів та відсутність системи державного стимулювання та надання пільг у впровадженні інноваційної діяльності. Державна політика протягом останнього десятиріччя полягала у впровадженні відповідних змін у бюджеті та призвела до поступового скасування цього питання.

Перелічені причини стали чи не основними у зниженні кількісних і якісних характеристик населення. Важливими серед них є стан здоров'я, старіння населення, тривалість життя, а також освітні та трудові показники. В Україні спостерігаємо один з найнижчих в Європі рівень народжуваності та високий рівень смертності. Важливим чинником є необґрунтована диференціація заробітної плати, зростаюча економічна нерівність населення, зайнятість в неформальному і в тому числі «тіньовому» секторі економіки. Великі масштаби зовнішніх міграційних потоків. Всі ці чинники негативно впливають на формування сучасного і, особливо, майбутнього репродуктивного потенціалу держави.

Аналіз останніх досліджень. Інноваційну діяльність аналізують такі науковці: В. М. Геєць, О. Д. Гнаткович, С. І. Кравченко, О. Є. Кузьмін, П. М. Музика, А. В. Олійник, В. І. Осипов, В. І. Покотилова, Т. І. Топішко та інші, а дослідженням сталого розвитку займаються такі фахівці, як: С. І. Дорогунцов, С. І. Курикін, Ю. І. Самойленко, В. Б. Хазан, А. Г. Шапарь, В. Я. Шевчук, але, незважаючи на це,

залишаються невирішеними питання інноваційного розвитку, який дасть можливість вийти нашій державі зі стану катастрофи на шляху до сталого розвитку та покращення демографічних показників.

Мета статті. Демографічні негативні тенденції об'єктивно не так легко вирішити в короткі терміни, тому виникає потреба у невідкладному пошуку рішень, спрямованих на значне покращення ситуації, шляхом створення передумов для її інноваційного розвитку. Останній призведе до виходу держави зі стану катастрофи на шляху до сталого розвитку та покращення демографічних показників.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний розвиток держави на шляху до виходу зі стану катастрофи і забезпечення сталого розвитку з метою покращення демографічних процесів передбачає вирішення довгострокових завдань та забезпечення всеохоплюючого управління як на державному, так і на регіональному рівні. Інноваційний розвиток передбачає цілеспрямовані дії держави з найбільшим рівнем задоволення потреб та інтересів населення держави при умові нанесення мінімальних збитків природним ресурсам.

Інноваційний розвиток повинен відбуватися на основі інноваційної стратегії держави, яка повинна включати поєднання людських ресурсів, управлінських дій та галузевих структур.

Сталий розвиток потрібно розглядати як поступальний рух, що формується за рахунок різного роду інновацій. Вони призведуть до соціальних, політичних, економічних, екологічних змін, що, в свою чергу допоможе населенню адаптуватися до нових умов життєдіяльності населення. Зміни звичної ситуації спонукають до вирішення певних поставлених проблем, а також тягнуть за собою нову зміну звичного ходу подій. Такий стан речей, в свою чергу, спричиняє до ситуації, що є передумовою формування наступного, відмінного від попереднього стану. Інноваційна діяльність в соціально-економічному житті держави призведе до формування та розвитку соціально-економічної ситуації, що дозволить стати їй на значно вищій щабель свого розвитку.

Інноваційний розвиток потрібно розглядати як прогресивну форму. На формування інноваційного розвитку впливають внутрішні і зовнішні фактори. Вони визначають характер інновацій та його тривалість та специфіку проявів.

До зовнішніх факторів відносимо об'єктивні та суб'єктивні обставини. Інноваційний розвиток усіх галузей народного господарства тією чи іншою мірою впливає на стан демографічних показників країни. На демо-соціальні, демо-економічні, освітні, культурні, міграційні, медичні та навіть кримінальні показники держави впливають як всі, так і окремо деякі галузі народного господарства. І від того, якою мірою інноваційний розвиток цих галузей є ефективним, і залежить стан демографічних показників.

Внутрішні фактори знаходяться в самій системі сталого розвитку. Вони викликають як підйоми, так і спади активності через певні проміжки часу, сюди ми відносимо:

- частку зайнятого населення як у виробничій сфері, так і в сфері послуг;
- освіту працівників;
- кваліфікацію працівників;
- креативність їх думок;
- охорону здоров'я;

- ріст неактивного населення на фоні росту тривалості життя і прогресу в медицині;
- особисте споживання, скорочення або зростання якого впливає на обсяг виробництва та зайнятості;
- інвестування, а саме: вкладення фінансів у розширення виробництва, модернізацію, що призводить до створення нових робочих місць;
- економічну політику держави щодо виробництва, попиту та споживання;
- міждержавне регулювання економічних відносин;
- стан екологічної ситуації;
- стан кримінальної злочинності.

Сутність сталого розвитку передбачає перехід від стихійності до керованості. Виходячи з цього, можна сформулювати модель сталого розвитку з таких основних положень:

- у центрі уваги мають бути люди та їх право на здорове й плідне життя в гармонії з природою;
- охорона довкілля повинна стати невіддільним компонентом процесу розвитку, що не може розглядатися окремо від іншого;
- задоволення потреб у розвитку й збереженні навколишнього середовища;
- розвиток і збереження довкілля має поширюватися не тільки на нинішнє, а й майбутнє покоління;
- зменшення розриву між життєвим рівнем у різних країнах та подолання бідності належить до найважливіших завдань світової спільноти;
- для досягнення стійкого розвитку держави слід вилучати або обмежувати моделі виробництва та споживання, які йому не сприяють [2, с. 9].

Для забезпечення демографічних процесів в умовах переходу держави до сталого розвитку «необхідна обов'язкова узгодженість економічного, екологічного та людського розвитку таким чином, щоб від покоління до покоління не зменшувалися якість і безпека життя людей, не погіршувався стан довкілля, а забезпечувався соціальний прогрес у своїй сталості і гармонійності» [3, с. 8-14].

Сталий розвиток передбачає задоволення насамперед природних, екологічних та економічних питань життєдіяльності населення країни. Але, правомірно зазначають автори [2, с. 9] в рамках концепції сталого розвитку нашої держави не було зроблено акцент на людину, точніше, на відносини між людьми з приводу використання обмежених екологічних та інших ресурсів, зокрема палива та стратегічного просторового ресурсу.

Перехід до сталого розвитку передбачає забезпечення потреб населення, що проживають на території держави і захист інтересів майбутніх поколінь, базуючись на безпечному і здоровому довкіллі.

Незважаючи на поставлену ціль сталого розвитку протягом десятка років, на практиці, вона не застосовувалася належним чином.

Забезпечення сталого розвитку, а також демографічних показників держави може відбуватися за умови дотримання демократичних принципів та відкритості суспільства, демократичного управління за рахунок правового регулювання, «забезпечення вільного перетоку товарів, капіталу, інновацій, надходження

інвестицій, постійного вдосконалення інституційної структури, яка націлена на безпеку суспільства і держави тощо» [4, с.12-23].

Питання забезпечення сталого розвитку держави залишається на сьогоднішній день актуальним.

Досягнення основної мети сталого розвитку відбувається за допомогою ощадного використання природних ресурсів, ефективного виробництва та ефективних суспільних процесів.

Сталість — це такий якісний стан соціально-економічної системи, у якій під впливом як внутрішнього, так і зовнішнього середовища не порушуються раціональні комбінації між наявними ресурсами і зростаючими потребами [3, с.8-14].

Глобальна цивілізаційна криза, що розпочалася у 2008 році, завершила тривалий, відносно передбачуваний і доволі добре досліджений етап розвитку. Світ вступив у новий період, значно менш прогнозований і визначений. Пріоритет набувають такі характеристики, як сталість людського розвитку, якість життя, довкілля [5, с. 3].

Забезпечення демографічних показників в умовах сталого розвитку, а особливо в умовах виходу держави зі стану катастрофи відбувається на основі управління.

Реалізація стратегічних пріоритетів сталого розвитку потребує взаємодії сил на державному, регіональному та локальному рівнях щодо досягнення спільної мети – інноваційного розвитку України.

Уряд відіграє важливу роль у тому, що можна назвати створенням сприятливого середовища, але чекати від нього відповідей на всі випадки життя не слід: люди мають брати на себе більше відповідальності за свій добробут, водночас одержуючи необхідну для цього свободу дій і державну підтримку [3, с. 8-14].

Висновки. Велике значення у процесі подолання стану катастрофи на шляху до сталого розвитку та покращення демографічних показників мають інновації та інвестиції. Для реалізації поставленої мети необхідно розробити на державному і регіональному рівнях як тип управління, що найбільше підходить до умов, що склалися в певний момент, так і заходи.

В умовах виходу зі стану катастрофи пропонуємо послідовну зміну управління від дестабілізації катастрофічної ситуації до посилення тих чинників, що дозволяють стабілізувати певну ситуацію і, в кінцевому результаті, сприяють зміцненню досягнутих результатів.

Це можливо досягти за умови вживання відповідних заходів, а саме: ліквідаційних, ліквідаційно-привентивних, превентивно-ліквідаційних.

Управління потрібно скерувати на подолання та ліквідацію кризового стану, що дозволить мінімізувати процеси погіршення ситуації та вийти зі стану виникнення некерованих та непередбачуваних наслідків. У свою чергу, заходи повинні бути оперативними, вони не мають обмежуватися фінансовими витратами. Одночасно потрібно застосовувати на рівні зі стандартними й непопулярні заходи. Слід з усіх поставлених завдань виокремити ті короткострокові завдання, які в швидкій перспективі можуть дати позитивний результат.

Література

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (Проект) Комітет з питань науки і освіти на 02.04.2014 р.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article;jsessionid=526491E20C659BE3929D50228D66B8B2?art_id=47920&cat_id=46017

2. Національна парадигма сталого розвитку України /за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. – 72 с.

3. Поплавська Ж., Поплавський В. Як дорости Україні до сталого розвитку? //Вісник НАН України. – 2007. – № 9. – С. 8-14.

4. Буравльов Є. Сталій (низькоентропійний) розвиток: український вимір // Вісн. НАН України. – 2010. – № 9. – С.12-23.

5. Лібанова Е. Соціальна орієнтація ринкової економіки як передумова консолідації суспільства //Вісник НАН України. – 2010. – № 8. – С.3-13.

Аннотация

В статье дана характеристика современного экономического состояния государства. Обращено внимание на то, что проблемы в экономике стали едва ли не основными причинами в снижении количественных и качественных характеристик населения. Демографические негативные тенденции объективно можно решить благодаря инновациям на пути к устойчивому развитию. Отмечено, что на формирование инновационного развития влияют внутренние и внешние факторы. Определено, что преодоление катастрофической ситуации на пути к устойчивому развитию возможно при условии обеспечения эффективного управления на государственном, региональном и локальном уровнях.

Ключевые слова: *инновационное развитие, устойчивое развитие, демографические показатели, стратегические приоритеты, состояние катастрофы, управление.*

Summary

Description of modern economic position of the state is given in the article. Displace attention, that confusions in an economy became or by not principal reasons in the decline of quantitative and quality descriptions of population. Demographic negative tendencies objectively can be decided due to innovations on away to steady development. It is marked that internal and external factors influence on forming of innovative development. Certainly, that overcoming of catastrophic situation on a way to steady development maybe subjectto condition providing of effective management on state, regional and local levels.

Key words: *innovative development, steady development, demographic indicators, strategic priorities, state of catastrophe, management.*

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.